

Konfiskeerimiste ülevaade 2015

Pilleriin Lindsalu

Sisukord

1. Sissejuhatus
2. Konfiskeeritud vara liik
3. Piirkondlikud erisused
4. Kuriteoliigid
5. Laiendatud konfiskeerimine ja kolmandalt isikult konfiskeerimine
6. Konfiskeerimised suures ulatuses

Kriminaalpoliitika analüüs

Nr 9/2016

www.kriminaalpoliitika.ee

www.just.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

Eesmärk

Analüüs annab ülevaate 2015. aastal jõustunud kohtuotsustega konfiskeeritud kriminaaltulust.

Kokkuvõte

1. 2015. aastal konfiskeeriti jõustunud kohtulahenditega kriminaaltulu 21 miljoni euro väärtuses (sh konfiskeeritud esemete väärtus). Koos konfiskeerimise asendamiseks välja mõistetud summadega, nn asenduskonfiskeerimine, oli konfiskeeritud vara väärtus 22,3 miljonit eurot.

2. Võrreldes 2014. aastaga, kasvas konfiskeeritud summa ligi 10 korda. Tõusu põhjustas üks rahapesu kriminaalasi, millega konfiskeeriti reaalselt vara 18,7 miljoni euro väärtuses.

3. Koos asenduskonfiskeerimisega kasvas konfiskeeritud vara koguväärtus 2,45 miljonilt 22,3 miljoni euron. Arvestamata suuremahulist rahapesu kriminaalasia, kasvas konfiskeerimiste koguväärtus 24% ning reaalselt olemasoleva vara väärtus 5%.

4. Kõige enam vara konfiskeeriti riigiprokuratuuri menetlustes (20,47 miljonit eurot), järgnesid Põhja ja Viru ringkonnaprokuratuurid.

5. Kuriteoga saadud vara konfiskeerimist kohaldati vähemalt 221 kriminaalasjas.

6. Reaalselt konfiskeeritud vara väärtus oli ühes menetluses keskmiselt (mediaanväärtus) 985 eurot.

7. Vara laiendatud konfiskeerimine moodustas 42% konfiskeeritud koguväärtusest (koos suuremahulise rahapesu asjaga 8%). Laiendatud konfiskeerimist kohaldati 148-s kriminaalasjas.

8. Kõige rohkem olemasolevat vara konfiskeeriti majanduskuritegudes (19,7 miljonit eurot), järgnesid narkokuriteod (1,1 miljonit) ja kuritegelikud ühendused (0,5 miljonit).

1. Sissejuhatus

Ülevaade kajastab 2015. aastal jõustunud kohtulahenditega konfiskeeritud kriminaaltulu. Lisaks karistusseadustiku vara konfiskeerimise regulatsioonile (KarS §-d 83¹-84) on arvestatud on ka neid kriminaalasju, kus **raha** konfiskeeriti KarS § 83 (või mõne eriosa koosseisu) alusel kuriteo vahetu objekti või vahendina (mõne rahapesu ja korrupsioonikuriteo puhul)¹. Summa sisaldab nii konfiskeeritud raha kui ka muud vara (autod, ehted, kinnisvara jne). Lisaks toodud summadele konfiskeeriti 2 tahvelarvutit, 5 mobiiltelefoni, 1 sülearvuti ja 3 kinnistut, mille väärtus ei ole teada. Varade väärtus kajastab nende turuhinda arestimise hetkel (nt autod), soetusväärtust (kui on teada) või ekspertiisiga hinnatud väärtust (ehted, väärismetallid).

Sarnaselt varasemate ülevaadetega kajastatakse andmeid eraldi reaalselt konfiskeeritud vara ning väljanõutava vara osas (asenduskonfiskeerimine). Konfiskeeritud kriminaaltulu **koguväärtuse** all peetakse silmas konfiskeeritud vara ja asenduskonfiskeerimiste summat. Juhul, kui asenduskonfiskeerimise tagamiseks oli arestitud vara (nt auto või kinnistu), siis kajastati nõude väärtust kui reaalselt olemasolevat vara, olenemata sellest, et kohtuotsuse ajaks ei olnud kohustatud isik nõuet veel tasunud. Ühes kriminaalasjas konfiskeeriti auto, mis asus kohtuotsuse ajal kolmanda isiku valduses, selle auto väärtus ei sisaldu reaalselt olemasolevas varas. Käesolevas ülevaates kasutatakse samas tähenduses väljendeid asenduskonfiskeerimine ja konfiskeerimise asendamine.

2015. aasta konfiskeerimiste statistika eripäraks oli üks suuremahuline rahapesu kriminaalasi, mille raames konfiskeeriti 86% aasta jooksul konfiskeeritud vara koguväärtusest². Võrreldavuse eesmärgil on andmed toodud kohati ilma nimetatud kriminaalasjata, sellisel juhul on lisatud sellekohane märkus.

2. Konfiskeeritud vara liik

Konfiskeeritud kriminaaltulu koguväärtus oli 2015. aastal 22,32 miljonit eurot, enamik sellest (19,3 miljonit) konfiskeeriti ühes kriminaalasjas.

Võrreldes 2014. aastaga kasvas konfiskeerimiste koguväärtus 24% (koos rahapesu kriminaalasjaga 810%). Reaalselt olemasoleva vara konfiskeerimine kasvas 5% (koos rahapesu kriminaalasjaga 875%).

Reaalset vara konfiskeeriti möödunud aastal ligi 21 miljoni euro väärtuses (võrdluseks: 2012. aastal oli vastav summa 1,68 miljonit). Konfiskeerimise asendamiseks väljamõistetud summa kasvas enam kui miljoni euro võrra (rahapesu kriminaalasja arvestamata 510 000 euro võrra). Tuleb rõhutada, et asenduskonfiskeerimine sõltub olulisel määral üksikutest kriminaalasadest, kus tuvastatakse suures ulatuses kriminaaltulu, mistõttu kõigub asenduskonfiskeerimiste summa ka aastate lõikes rohkem.

Tabel 1. Konfiskeeritud vara väärtus (miljonites), 2013-2015

	2013	2014	2015	2015*	Muutus (mln)*	%*

¹ Seega pole arvestatud näiteks juhtumeid, mil konfiskeeritakse auto näiteks narkokuriteo toimepanemise vahendina, kuid altkäemaksusummad on arvestatud. Ülevaates ei kajastu joores sõidukijuhtimise (KarS § 424) kriminaalasadest konfiskeeritud sõiduaudod ja nende väärtus.

² Tallinna Ringkonnakohtu lahend 1-12-5792.

Konfiskeerimiste koguväärtus	3,09	2,45	22,32	3,05	0,59	24%
...Sh reaalse vara konfiskeerimine	1,38	2,15	20,97	2,25	0,1	5%
...Sh asenduskonfiskeerimine	1,71	0,28	1,35	0,79	0,5	179%

* Ilma suuremahulise rahapesu kriminaalasjata

Vara konfiskeeriti 221 jõustunud kohtulahendiga, neist 196 puhul konfiskeeriti reaalselt olemasolevat vara (vara oli arestitud, nõue tasutud või tagatud)³.

Reaalselt olemasolevast varast moodustas esemete (sh kinnistute) väärtus 68%. 2015. aastal konfiskeeriti esemeid 14,2 miljoni euro väärtuses, mille hulgas oli 55 autot (2014: 59), 43 kinnistut, 3 järelhaagist, väikelaev, ATV ja murutraktor. Lisaks konfiskeeriti hulgaliselt mobiiltelefone, süle- ja tahvelarvuteid, ehteid, käekellasid ja muid tehnikaesemeid.

Konfiskeeritud esemete koguväärtust mõjutab oluliselt nende hinnanguline väärtus arestimise hetkel, tegelik tulu esemete realiseerimisest käesolevas ülevaates ei kajastu. Lisaks konfiskeeriti 3 kinnistut, 2 tahvelarvutit, 5 mobiiltelefoni, 1 sülearvuti ja sulatusahi, mille väärtus ei ole teada

3. Konfiskeeritud vara piirkondades ja vara olemasolu alusel

Kõige enam konfiskeerimisega seotud menetlusi oli Põhja ringkonnaprokuratuuris (98), järgnesid Lõuna ringkonnaprokuratuur (40), riigiprokuratuur (36), Viru ringkonnaprokuratuur (32) ja Lääne ringkonnaprokuratuur (15). Kokku konfiskeeriti kriminaaltulu 221 kriminaalmenetluse raames (2014. aastal 172).

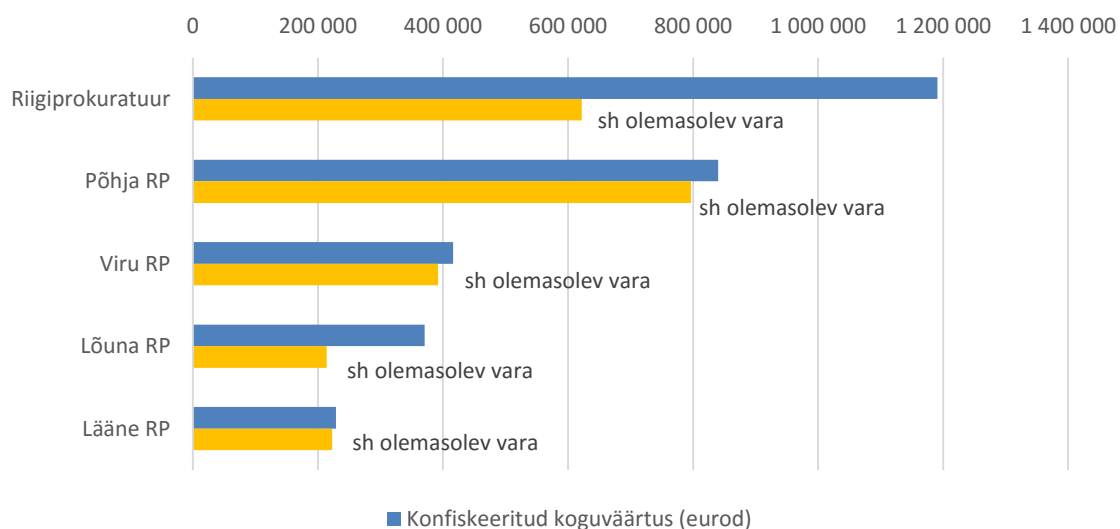
Tabel 2. Konfiskeeritud vara 2015. aastal prokuratuuride lõikes

	Konfiskeeritud koguväärtus	...Sh reaalselt konfiskeeritud vara väärtus ⁴	...Sh konfiskeerimise asendamiseks välja mõistetud summa
Põhja RP	840 445	796 655 sh raha 459 903 sh muu vara 326 902	43 790
Lõuna RP	370 901	213 982 sh raha 104 286 sh muu vara 18 243	156 919
Lääne RP	228 638	222 781 sh raha 102 354 sh muu vara 103 476	5857
Viru RP	416 164	392 274 sh raha 136 640 sh muu vara 236 459	23 890
Riigiprokuratuur	20 465 823	19 339 322 sh raha 989 777 sh muu vara 13 474 058	1 120 880
Kokku	22 321 970	20 965 013	1 351 335

³ Arvestatud ei ole neid kriminaalasju, kus vara konfiskeeriti tsiviilhagide katteks.

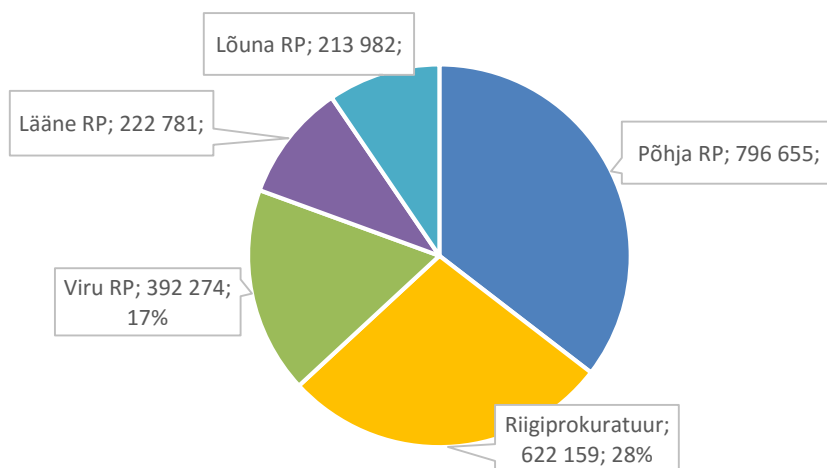
⁴ Konfiskeeritud välisvaluutade väärtus on kajastatud „muu vara“ all. „Raha“ ja „muu vara“ summa ei võrdu reaalselt konfiskeeritud vara väärtusega põhjusel, et reaalse vara hulka on arvestatud ka konfiskeerimise asendamiseks väljamõistetud summad, mille tagamiseks oli arestitud kinnistu või auto.

Kõige enam vara (sh asenduskonfiskeerimine) konfiskeeriti riigiprokuratuuri menetlustega (20 465 823 eurot), järgnesid Põhja ringkonnaprokuratuur (840 445 eurot) ja Viru ringkonnaprokuratuur (416 164 eurot). Asenduskonfiskeerimised moodustasid teistes piirkondades alla 10% konfiskeerimiste koguväärtusest, erandiks oli Lõuna ringkonnaprokuratuur, kus see moodustas 42% (erinevus tulenes paarist suuremahulisest kriminaalasjast). Asenduskonfiskeerimise osatähtsus on Lõuna ringkonnaprokuratuuris olnud kõrgem ka varasematel aastatel (2014. aastal 47%).

Joonis 1. Konfiskeeritud vara prokuratuuride kaupa⁵

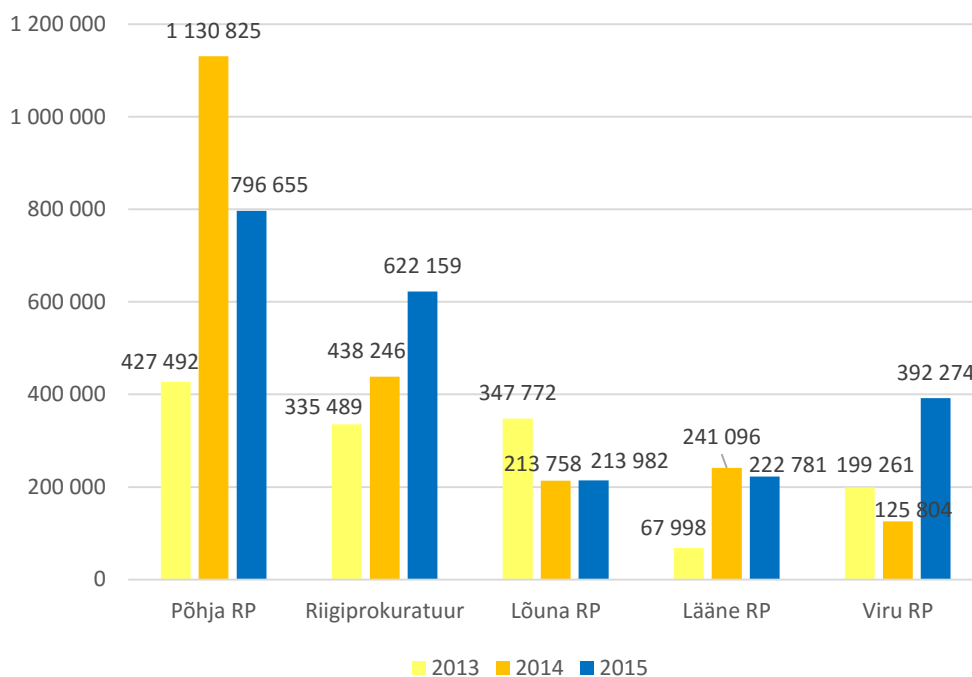
35% realselt konfiskeeritud varast konfiskeeriti Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes ja 28% riigiprokuratuuri menetlustes (2014. aastal vastavalt 53% ja 20%). Oluliselt kasvas Viru ringkonnaprokuratuuri osakaal (2014. aastal 6%, 2015. aastal 17%).

Joonis 2. Realselt konfiskeeritud vara osakaal piirkondade kaupa (ilma rahapesu kriminaalasjata)

⁵ Võrreldavuse huvides ei sisalda riigiprokuratuuri andmed suuremahulist konfiskeerimist rahapesu kriminaalasjas.

Võrreldes 2014. aastaga kasvas realselt olemasoleva vara väärtus suhteliselt kõige enam Viru ringkonnaprokuratuuri menetlustes (kasv 212%) ja riigiprokuratuuri menetlustes (42%). Varasemast vähem olemasolevat vara konfiskeeriti Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes.

Joonis 3. Realselt konfiskeeritud vara prokuratuuride lõikes, 2013-2015 (ilma rahapesu kriminaalasjata)

Menetlusliikide lõikes kohaldatakse konfiskeerimist enamasti kokkuleppemenetluses (86%, 184 menetlust), kuid 2015. aastal oli konfiskeeritud vara väärtus tervikuna suurem üldmenetluses (19 021 832 eurot). Põhjuseks oli üldmenetluses menetletud suuremahuline rahapesu kriminaalasi, milles konfiskeeriti olemasolevat vara 18 717 163 euro ulatuses. Lühimenetluses menetleti 4% konfiskeerimisega kriminaalasjadest (8 menetlust koguväärtusega 5915 eurot). Lisaks oli ka 8 menetlust, kus kriminaalmenetlus lõpetati või mille puhul oli tegemist välisriigi konfiskeerimisotsusega.

Ühe menetluse raames konfiskeeritud reaalse vara keskmine väärtus (mediaan) oli 985 eurot (2014: 1100 eurot, 2013: 1055 eurot).

4. Konfiskeeritud vara kuriteoliikide kaupa

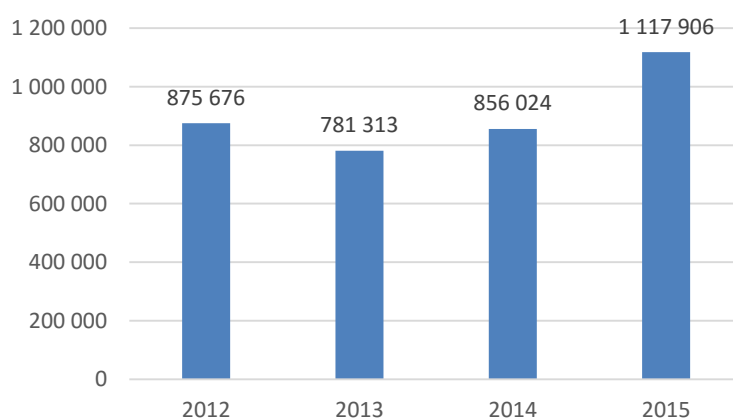
Kõige enam vara konfiskeeriti majanduskuritegude raames, seda nii olemasoleva vara osas kui ka koos asenduskonfiskeerimise nõuetega. Reaalset vara konfiskeeriti majanduskuritegudes 19 735 354 euro ulatuses (ilma rahapesu kriminaalasjata 1 018 192 eurot). 2014. aastal oli vastav näitaja 1 019 388 eurot.

Seega, arvestamata üht suuremahulist kriminaalasja, jäi majanduskuritegudes konfiskeeritud vara väärtus samale tasemele eelneva aastaga võrreldes.

Tabel 3. Konfiskeerimine kuriteoliigi alusel 2015. aastal

	Konfiskeeritud koguväärtus	Reaalselt konfiskeeritud vara väärtus	Reaalselt konfiskeeritud vara osakaal kuriteoliikide lõikes (%)	Konfiskeerimise asendamine
Narkokuriteod	1 673 199	1 117 906	5,3%	549 671
Korruptsioon	85 893	43 763	0,2%	42 130
Majanduskuriteod (sh rahapesu)	20 344 186	19 735 354	94,1%	608 832
sh rahapesu	19 511 019	18 952 012		559 007
Inimkaubandus	57 137	45 137	0,2%	12 000
Varavastased kuriteod	166 737	28 034	0,1%	138 703
Kuritegelik ühendus ⁶	543 700	477 950	2,3%	65 750

Märkus: Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks konfiskeerimine kriminaalasjas, kus kuritegelik ühendus pani toime erinevaid majanduskuritegusid), siis võib ühe kriminaalasja raames konfiskeeritud vara sisalduda mitmel real. Sellest tulenevalt ületab ridade koondsumma konfiskeerimiste koguväärtust⁷.

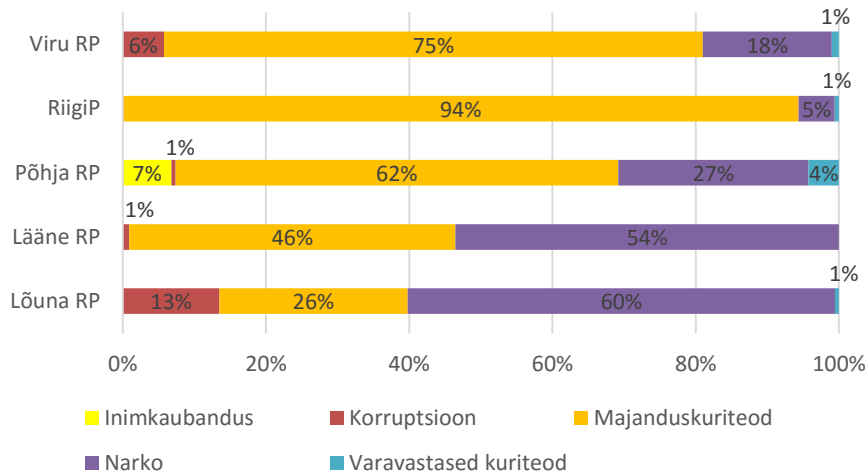
Joonis 4. Narkokuritegude raames konfiskeeritud reaalse vara väärtus (eurod), 2012-2015

Narkokuritegudes konfiskeeriti kokku 1 117 906 euro väärtuses olemasolevat vara (5,3% olemasolevast varast).

Võrreldes 2014. aastaga kasvas narkokuritegude raames konfiskeeritud vara väärtus oluliselt (reaalse vara kasv 31%). Narkokuriteod on kõige sagedasemaks kuriteoliigiks, kus konfiskeerimist kohaldatakse: 221 menetlusest 173 olid seotud peamiselt narkokuritegudega. Enamasti konfiskeeriti väiksemaid summasid (paarsada kuni tuhat eurot), mis kahtlustatava kinnipidamisel või eluaseme läbiotsimisel leiti. Teiste kuriteoliikide puhul oli menetlusi vähem, kuid konfiskeeritud vara väärtus keskmiselt suurem.

⁶ Võrreldavuse eesmärgil ei sisalda kuritegeliku ühenduse andmed suuremahulist rahapesu, kus oli samuti tegemist kuritegeliku ühendusega.

⁷ 2015. aastal kohaldati konfiskeerimist 13 kriminaalasjas, kus isikud mõisteti süüdi kuritegelikku ühendusse kuulumises või selle organiseerimises (KarS-i §-id 255 ja 256). Kuritegelikud ühendused tegelesid salakaubaveo, narkootikumide käitlemise, maksupettuste ja ühel juhul ka kupeldamisega.

Joonis 5. Konfiskeeritud koguväärtuse osakaal prokuratuuri tööpiirkondades kuriteoliikide lõikes

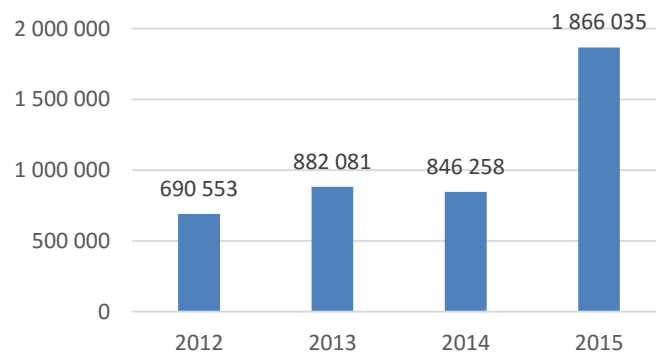
Viru ja Põhja ringkonnaprokuratuuri ja riigiprokuratuuri juhitud menetlustes konfiskeeriti suurem osa varast majanduskuritegude raames (vastavalt 75%, 62% ja 94% konfiskeeritud koguväärtusest). Lääne ja Lõuna ringkonnaprokuratuurides moodustas suurema osa narkokuritegude raames konfiskeeritu.

Vaadates konfiskeeritud koguväärtust kuriteoliikide lõikes, siis konfiskeeriti majandus-, narko- ja varavastastes kuritegudes kõige enam vara riigiprokuratuuri menetluste raames. Korruptsioonikuritegudes konfiskeeriti enamus varast Lõuna ringkonnaprokuratuuri ja inimkaubanduse kuritegudes Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes.

5. Laiendatud konfiskeerimine ja konfiskeerimine kolmandalt isikult

Laiendatud konfiskeerimist (KarS § 83²) kohaldati 2015. aastal 1 866 035 euro ulatuses 148-s kriminaalasjas (2014. aastal 95-s kriminaalasjas 846 258 euro ulatuses). Võrreldes 2014. aastaga kasvas laiendatud konfiskeerimiste maht 121%.

Tuleb siiski tähele panna, et laiendatud konfiskeerimiste koguväärtusest ligi kolmandik (31%, 584 134 eurot) konfiskeeriti ühe kriminaalasja raames ning üle poole (51%) viie suurema kriminaalasja raames. Sestap sõltub aasta jooksul konfiskeeritud summa olulisel määral üksikutest menetlustest.

Joonis 6. Vara laiendatud konfiskeerimine (eurod), 2012-2015

Laiendatud konfiskeerimised moodustasid 8% konfiskeerimiste koguväärtusest (2014. aastal 34%). Arvestamata siiski suuremahulist rahapesu kriminaalasja, oli laiendatud konfiskeerimise osakaal 42%.

Tabel 4. Vara laiendatud konfiskeerimine

Kuriteoliigid	Vara laiendatud konfiskeerimine (€)
Narkokuriteod	891 581
Korruptsioon	12 173
Kuritegelik ühendus	730 731
Majanduskuriteod	897 752
Inimkaubandus	44 084
Varavastased kuriteod	20 444

Märkus: Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks konfiskeerimine kriminaalasjas, kus kuritegelik ühendus pani toime erinevaid majanduskuritegusid), siis võib ühe kriminaalasja raames konfiskeeritud vara sisalduda mitmel real.

Kolmandatelt isikutelt konfiskeeriti vara kokku 946 161 euro ulatuses, mis on samal tasemel kui aasta varem (2014. aastal 930 146 eurot). Varasemaga võrreldes oli vähem juriidilistelt isikutelt kui kolmandatelt isikutelt konfiskeerimisi; enamasti oli tegemist eraisikutega, kellelt konfiskeeriti auto või kinnistu.

6. Konfiskeerimised suures ulatuses

Olemasolevat vara konfiskeeriti vähemalt 6400 euro⁸ ulatuses 55-s kriminaalasjas, arvestades ka asenduskonfiskeerimisi oli selliseid menetlusi 67. Üle 100 000 euro olemasolevat vara konfiskeeriti 6 menetluse raames (koos asenduskonfiskeerimistega 8-s menetluses).

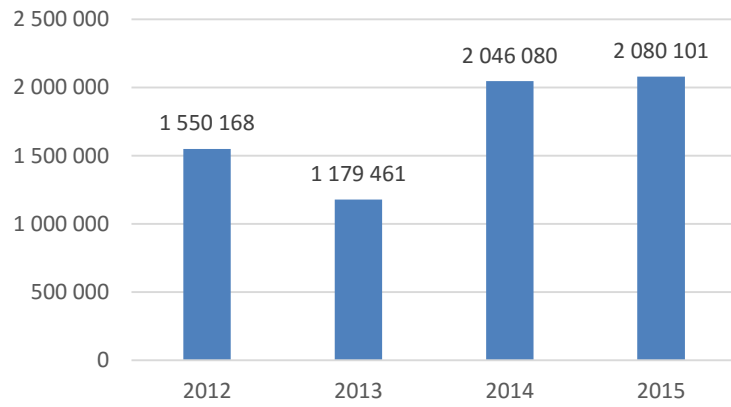
Konfiskeerimine suuremahulises rahapesu kriminaalasjas

2015. aastal jõustus Riigikohtu otsus, millega mõisteti 10 isikut süüdi rahapesus. Neilt konfiskeeriti raha ja erinevat vara kokku 19 274 970 euro väärtuses, millest 18 717 163 eurot oli reaalselt olemasolev vara (sh nõuded, mille tagamiseks oli arestitud kinnistud). Muu hulgas konfiskeeriti 36 kinnistut, 5 autot, 1 haagis ning asenduskonfiskeerimise nõuete täitmiseks jäeti aresti alla 105 kinnistut.

Konfiskeeritud kriminaaltulu summa aasta lõikes sõltub eelkõige kriminaalasadest, millega konfiskeeriti suures ulatuses – 99% reaalselt olemasolevast varast konfiskeeriti sellistes kriminaalasadest. Väiksemaid summasid (alla 6400 euro) konfiskeeritakse küll sagedamini (221-st menetlusest 166-s), kuid nende summaarne osakaal oli kõigest 1% konfiskeeritud vara väärtusest (ilma rahapesu kriminaalajata 7%).

⁸ Varasemalt väärtuses 100 000 krooni.

Joonis 7. Reaalselt olemasoleva vara konfiskeerimine kriminaalasjades, millega konfiskeeriti vähemalt 6400 euro väärtuses kriminaaltulu, 2012-2015 (2015. aasta andmed on ilma rahapesu kriminaalasjata)